

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisuri nu se retrimit.
INSERATE
nu primesc la Administrațiune în
Brașov și la următoarele
BIFURCI DE ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colonă 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicări mai dese după tariful
și învoială. — **RECLAMĂ** pe
pagina 2-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVII.

„GAZETA” iese în de-care zi.
Abonamente pentru Austria-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și strălătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu d-nul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor.
Plar 10 bani. —
mentele cât și
sunt a se plăti fr

Nr. 241.

Brașov, Duminică 31 Octomvrie (13 Noemvrie).

1904.

Partidul și desertorii lui.

III.

Vădurăm, că pe cât de mare a fost concepția solidarității noastre naționale, ce s'a intrupat în partidul național român, pe atât de mare a fost și scopul, ce și l'a ales acest partid, pășind acum douăzeci și trei de ani pe arena luptelor politice. Vădurăm mai departe, cum înalta țintă a revendicării libertății și a drepturilor naționale, ce fuseseră se-cuestrate în măsură tot mai mare de regimul maghiarismului violent, a unit de fapt pe Români asuprași dintre Carpați și Tisa, i-a unit mai vortos fiind-că devenise viuă în si-nul lor conștiința, că, în fața nisui-țelor extreme de desnaționalizare, cauza română numai printr'o co-mună și solidară conlucrare se pôte apăra cu succes.

Legătura încheiată la 1881 între fiii neamului, a fost mai mult decât o înțelegere seu o alianță între cei ce până atunci mergeau pe că-rări diferite, deși cu toții urmăreau aceeași țintă, — a fost o recunos-cere pe față a situațiunei schimbate, de tot critice, față cu care nu mai avea nici un înțeles o diferită gru-pare mai mult or mai puțin moderată. Căci deja de atunci era clar și la înțelesul tuturor, că aflarea unui *modus vivendi* cu adversarii de la pu-tere devenise cu totul ilusorie în fața faptului, că ei își puseseră în gând nici mai mult nici mai puțin decât desființarea naționalității ro-mâne.

O ultimă încercare de a ajunge la un *modus vivendi*, fie și în condi-țiunile cele mai slabe și umilitore, s'a făcut trei ani după înființarea partidului nostru. Scim cu toții ce desastru cumplit a suferit această în-cercare a grupului așa numit „vii-torist” și cum totă lumea s'a con-vins, că a fost orî o mare temeritate, orî o mare naivitate a încerca așa ceva, când stăteau față în față în cea mai mare dușmănie și încor-dare cei-ce atacau cu cei-ce erau atacați, când solidaritatea națională română riposta deja pe totă linia la focul înfricoșat deschis de falanga maghiarizatorilor.

Sunt de atunci tocmai douăzeci de ani. Câte nu s'au adaus în acest interval pentru a înrutăți si-tuațiunea poporului nostru și a mări încordarea ce exista între el și cei de la putere? De „viitoristi” nici că s'a mai audît. După-ce Tisza cel bătrân a declarat scurt și cuprindător, că nici nu pôte sta de vorbă cu ei, par-că au intrat în pământ. Cine s'ar fi mai putut gândi la o modalitate de înțelegere și de împăciuire, când războiul de exterminare declarat pe totă linia, devenia din an în an mai furios și cerea mai multe victime?

Nu mai acum după douăzeci de ani s'au aflat, printr'o fatală degenerare în sînul partidului nostru, unele elemente răslețe, cari au aerul și pornirea de a repeți în altă ediție și sub altă formă jocul „viitoristilor”

al căror optimism nefundat rămâne nemuritor în anele luptelor noastre.

Aceste elemente sunt desertorii de la stégul partidului nostru național. Ei sunt de mai multe nuanțe. Unii se recrutează din rămășițele „ve-chiului grup”, cari numai sub pre-siunea cea mare a curentului național au intrat în hora solidarității proclamate la 1881, însă numai cu cugetul rezervat de a se folosi de toate apucăturile pentru a îndruma mersul politicei partidului pe că-rările, ce conveniau mai bine intere-selor lor de clică. Aceștia au sub-minat de mult, ca nisce adeverați soboli, unde numai au putut zidul de întărire al solidarității noastre. Ce am avut să suferim mai ales în cei doisprezece ani trecuți, în urma uneltirilor lor, o scim cu toții.

Alții sunt desertorii de dată mai nouă. Ei au făcut școlă în periodul din urmă, când partidul a trecut prin crisa cea mai grea, fiind nu nu-mai amarnic prigunit de adversarii, dăr de fapt lipsit de o adevărată conducere.

Acești omeni, cari se dic ai „cu-rentului nou”, sunt o specie cu to-tul particulară de pretinși politiciani, cari voiesc să fie priviți ca cei mai radicali Români, dăr cer privilegiul de a nu fi judecați după faptele lor, sub cuvânt că tocmai scopurile ra-dicale naționale ce le-ar urmări, îi silesc să se depărteze de șirurile par-tidului, să renege programul lui și să umble și lucreze pe alte cărări, cari n'au fost și nu sunt ale lui.

Vedem, că și unii și alții s'au lăpădat de partidul național și de organizația lui. Până în ziua de azi însă nu scim ce voiesc în adevăr cu noul lor curent. Numai despre una suntem siguri, adevă că despre aspira-țiunile celor din cestiune de a ajunge la mandate de deputați.

Ei bine, acești desertorii din partidul nostru nu pot fi asemănați, în ce privește lealitatea procederei și ținta precisă ce ar fi să o urmărescă, nu pot fi asemănați nici măcar cu „viitoristi” de odinioară, căci aceștia erau sinceri și spuneau pe față ceea-ce voiau și la ceea-ce ținteau. Ei n'au desertat din partidul național fiind-că din capul locului nu s'au înrolat în șirurile lui și când au vădut, că nu pot face nici o trebă, s'au re-tras cinstit. Desertorii noștri însă nu numai că în toate manifestațiile lor de până acuma în scris și prin graiul viu au rămas cu mult sub nivelul chiar al postulatelor extrem de moderate „vii-toriste”, dăr mai umblă și cu șolda, și ceea ce e mai condamnabil, — folosindu-se de situațiunea critică a partidului, lătesc cu intențiune confu-siune în popor, încercând a-l face să credă, că ei numai mântuirea par-tidului național român o voiesc.

Brașov, 30 Octomvrie v.

Proiectul lui Berzeviczy, anun-țat cu atâta gălgăie de presa șovinistă ca un proiect care va „salva patria” din toate miseriile, de cari suferă, — se vede că totuși nu va ajunge așa curând în desba-

terea camerei deputaților. Diarul „Az Ujság”, organul lui Tisza, luând notă în ultimul său număr de protestele și memo-randul Sârbilor, adauge la sfârșit următoarea observație:

„De allmintrea desbaterea proiectului referitor la instrucțiunea primară, probabil va fi amânată pentru scurt timp. Se șvonesce, că în ședința de mâne a comisiunei pen-tru instrucțiunea publică se va face propune-rea, ca să se amâne discuțiunea meritorică a acestui proiect important, ceea-ce se va și întempla”.

Er „Kel. Ert.” de erî anunță:

„Desbaterea proiectului instrucțiunei primare în comisiune, a fost amânată. Gu-vernul are de gând să chibzuiască asupra gravaminelor, ce s'au ivit față cu acest proiect și mai ales în paragrafi discipli-nari dorește să facă unele modificări.”

Sârbii și proiectul Berzeviczy. Din Neoplanta se anunță, că diarul parti-dului radical sârbesc „Zastava” publică un apel al cetățenilor sârbi din Vêrșet, în care toți Sârbii din Ungaria sunt con-vocați în adunare poporală pe ziua de 15 Nov. la Vêrșet, pentru ca să ia poziție contra proiectului despre reforma instruc-țiunei primare. O adunare poporală sâr-bescă se va convoca și la Zombor.

„Pester Lloyd” de la 10 l. c. serie, ca deputații sârbi aparținători partidului liberal guvernamental s'au prezentat la ministrul președinele Tisza și la ministrul de culte și instrucțiune publică Berzeviczy, exprimându-și îngrijirile față de singura-ticele dispozițiuni ale proiectului de lege. Ingrijirile acestea și le vor cuprinde în-tr'un memorandum, pe care îl vor preda mi-nistrului președinte și ministrului de culte.

Ministrul engles Lansdowne a-supra incidentului de la Hull. La banchetul lordului maior din 10 l. c. n. ministrul afacerilor străine Lansdowne a rostit un discurs, relevând că nu numai pacea Angliei a rămas neturburată, dăr pe cât pôte prevedea nu vede nici un motiv pentru-ce pacea n'ar rămâne ne-turbată. Am avut fericirea, a dis ministrul nu numai să evităm un război, dăr și posibilitatea de a rămâne în marginele unei stricte neutralități, er prin pruden-tele aranjamente internaționale ce am în-cheiat, am reușit să limităm zona războiu-lului în curs.

Vorbind de incidentul de la Hull, marchisul Lansdowne a spus, că nu este vorba de un act agresiv premeditat; de ar fi fost astfel, atunci nu ne-am mai fi gândit la consecințele ce ar decurge. Incidentul a fost o nesocotire deplorabilă. Am primit însă asigurări formale că ofi-țerii ruși debarcați de pe vasele escadrei din Baltica erau aceia, cărora li-se impută incidentul întemplat, și decă ar mai re-sulta din anchetă, că mai sunt și alți ofi-țeri vinovați, ei vor fi pedepsiți pe deplin. Ca o consecință și ca o sancțiune a ati-tudinei guvernului engles în această cesti-une, marchisul Lansdowne se întreabă: Oare guvernul engles ar fi putut obține mai mult de cât a obținut?

La urmă ministrul afacerilor străine a făcut alusiune la convențiunea cu Franța prin care s'a stabilit între cele două state

relațiuni mai intime, permițând de a eser-cita o influență folositoare și pacinică asu-pra celorlalte puteri.

Germanii și Italienii în Austria.

Iritațiunea spiritelor la Germanii și Italienii din Tirol și din întreg imperiul e încă foarte mare. Nici nu va înceta așa curând.

S'a dis, că este foarte regretabil, când două națiuni culte ca acestea, cari ar puté trăi foarte liniștit una lângă alta, își stau față în față cu atâta dușmănie.

Au dreptate, cei-ce constată acesta, dăr mai multă dreptate au încă aceia cari dic, că tocmai cultura înaintată a Ger-maniilor și a Italienilor îi face să fie așa de energici și neînduplecați, când e vorba ca fie-care din aceste popore să-și păstreze neatinsă comora propriei culturi. Germanii tirolezi și cei din capitala Innsbruck vor să-și ferescă teritoriul lor de contagiul culturai străine-italiane; er Italienii trien-tini și triestini se simt destul de înaintați și tari în conștiința lor națională, ca să pretindă a avé și ei centrul lor de cul-tură, universitatea lor.

Stăpânirea austriacă, firesce, le-ar da ceva, ca să le astupe gura, dăr mai bu-curosi le-ar da cât de puțin, temându-se ca nu cum-va cu timpul întărirea naționa-lismului italian să producă fructe mai mult în folosul iridentismului.

Mare erore și slăbiciune din partea guvernului austriac, că se lasă influențat de ast-fel de bănueli, pe când, cum di-cea profesorul Villari, acest guvern și-ar crea o pozițiune cu mult mai tare la Ita-lienii din sudul imperiului, decă fără șo-văire în mod franc și leal ar îmbrățișa cauza culturii lor.

De altă parte același guvern aus-triac urmăze vechia tactică de a băga într'o căldare în privința administrativă nisuiște opuse culturale, cum sunt ale Nemților și ale Italienilor. Ar fi voit să scape de-ocamdată cu o cărpăcelă prin separarea facultății juridice italiene de la universitatea germană din Innsbruck, fără însă ca s'o depărteze din acel oraș. Am vădut rezultatul.

Germanismul din Austria se folo-sesce de cele petrecute la Innsbruck spre a lua o pozițiune energică față de guver-nul Koerber, care în timpul din urmă s'a întărit prea mult și acum în urmă a în-ceput erăși să pacteze cu Cehii. În ade-văr manifestațiile germane din incidentul de la Innsbruck sunt generale și îm-punătoare.

Nu mai puțin energice sunt demon-stratiunile Italienilor din Austria, mai ales în Triest aceste demonstrațiuni au luat dimensiuni mari. Acum se pregătesce o mare acțiune a tuturor comunelor italiene din Austria la congresul primarilor ita-lienii ce s'a convocat de cătră consiliul comunal din Triest. E vorba ca la acest congres, să se decidă ca comunele italiene să denege încasarea dărilor și să protes-teze ast-fel contra atitudinei guvernului.

Sărman guvern, a ajuns între două focuri, căci protesteză contra lui Germa-nii nu mai puțin Italienii. Cum va sci împăca el și pe unii și pe alții?

Reforma electorală și naționalitățile.

— Din discursul contelui Tisza. —

Dăm adî verbal acea parte din discursul ministrului-președinte Tisza, în care a vorbit despre reforma electorală, pe care contele Apponyi a lansat-o din nou în ședința de Miercuri a dietei. Eită ce a ținut contele Tisza:

„In totă procederea, politica și purtarea noastră socială, trebuie să nișuim a investi pături cât mai largi ale democrației naționale cu acele atribute ale independenței materiale și cu aceea cultură spirituală, încât să aibă sentimentul patriotic, ce formeză condiția neapărată de a usa de dreptul electoral spre binele patriei.

„Politica mea se identifică cu acel adevăr cardinal, că între naționalitățile ce locuiesc în țară și între interesele națiunii maghiare și ale statului național maghiar, se esiste armonie și unitate internă. Și eu cred, că va urma timpul, când acest adevăr va străbate sufletele și dispozițiunile și va crea aceea armonie într'adever frățească (!) între cetățenii de diferite limbi ale patriei, de care toți și mai ales ele (naționalitățile) au necesitate.

„Adî însă nu ne închidem ochii în fața adevărilor neplăcute. Până când nu va fi urmat în sentimentul cetățenilor de limbă streină ai țării aceea întorsătură salutară, de care e necesitate; până când conducătorii firești ai cetățenilor de limbă streină și toți factorii culti, cari au influență, nu vor sta cu vizorul deschis în urmarea unei politici naționale patriotice, — până atunci, țin, aplicarea legii naționalităților va ave la noi ast-fel de zăgăzuri speciale, cari pretind o îndoită precauțiune pentru a fi încunjurate.

„Pretutindenți în lume liberalismul se nisuesce de a spori elementele luminate, inteligențe și independente ale societății naționale, pentru-ca apoi să fie și ele înzestrate cu dreptul electoral. Procederea însă, care d'avalma dă drepturi electorale elementelor, cari n'au calificăție pentru această, nu servește decât demagogiei și reacțiunii.

„Dreptul electoral, da, trebuie lărgit, censul trebuie icl colo redus. însă numai până la măsura unde e sigur, că factorii înzestrați cu acest drept lucrăză pentru binele patriei. Adevărul cardinal al politicei mele este, ca în viața publică națională să se fie armonie internă. Nu e permis însă să închidem ochii în fața nisuiunilor disonante și ar fi o ușurință (könyelműség), dacă n'am țină sēmă de nisuiunțile cetățenilor de limbă streină, cari în politica națională nu simt una cu noi. Nu este apoi permis a primejdiu caracterul național al parlamentului“...

Planurile contelui Tisza.

„Budapesti Hirlap“ asigură, că în discursul săptămânei viitoare contele Tisza va garanta succesul acțiunii sale de revizuire a regulamentului și va infrânge rezistența opoziției. Înainte însă de a face această, do-

resce să se asigure de sprijinul unitar și devotat al partidului majorității.

Spre scopul acesta va convoca într'una din zilele săptămânei viitoare o mare conferință a partidului liberal, în care își va espune fără încunjur planul său și va cere aderarea partidului. Tot-odată va pune în forma cea mai hotărîtă *cesiunea de partid*, provocând astfel o hotărîre prin care va sili să iese din partid acei membri, cari ar voi să ia poziție contra planurilor sale.

Se afirmă, că planul contelui Tisza constă din două părți: o *moțiune de revizuire a regulamentului provisoric*, care se lege de un anumit termen de timp desbaterii unor proiecte de lege, apoi împiedecarea și anihilarea obstrucțiunii tehnice, a discusiunilor asupra regulamentului și împiedecarea ședințelor secrete, precum și lărgirea în mare măsură a drepturilor președintelui camerei și a sferei de influență a comisiunii de imunitate.

Moțiunea această ar consta numai dintr'un paragraf, votarea căruia ar forța-o într'o singură ședință, care ar dura o zi și o noapte, eventual mai multe zile și nopți. Ținerea ședinței permanente o va decide camera în formă de moțiune la ordinea zilei, la care nu vor pute să ia cuvîntul mai mult de patru oratori.

Tisza nu va disolva camera până când revizuirea regulamentului camerei nu se va fi făcut definitiv. Disolvarea va urma numai în cazul când opoziția ar încerca cu ori-ce preț să-i zădărnicească acțiunea de revizuire.

Inchiderea sesiunii dietei bucovinene.

După o lună de activitate febrilă și aprăpe nervoasă, s'a încheiat Lună sesiunea dietei bucovinene, în „semnul păcii“, — cel puțin impresia această își rămâne din discursurile de încheiere, pe cari le-au rostit reprezentanții majorității și minorității dietele în ședința de Lună. Proiectele însemnate de legi, cari au fost în ultimele ședințe la ordinea zilei, precum: reforma electorală, schimbarea legii comunale etc., s'au votat cu graba obicinuită și aprăpe fără nici o discuțiune mai largă și meritică.

De relevat este vecinicul atac al deputatului rutean-tinăr Pihuleak contra Mitropolitului și Consistoriului din Cernăuți, pe care l'a reînnoit și în sesiunea actuală, din cauza atitudinii cercurilor înalte bisericesci la alegerile recente dietele. Afirmățiunile aceste au fost combătute cu mult succes de deputații: consilierul consistorial Bejan și arhimandritul Calinescu. De remarcat mai sunt unele espectoratiuni și afirmațiuni ale deputatului rutean Nikolaj de Wassilko, care în discursul său de încheiere în care a prea-

mărit revenirea păcii în dieta Bucovinei, a ținut între altele, că „Românii au fost de secole democrați (!), de asemenea și celalte popore ale Bucovinei: Rutenii, Evreii, Germanii“ etc. Deci alianța majorității e firească (?); avem un president al țării cum ne trebuie — țin oratorul — avem un mareșal al țării, cum ne trebuie, încă numai Mitropolitul și Consistorul se opune (?) păcii din țară, dăr și aceștia vor trebui să se plece sub puterea dorinței poporului (dep. Dr. Onciul: dacă nu, la mănăstire!) *Rutenii sunt prevenitori în toate privințele*. Dacă conservatorii români vrău *congresul bisericesc*, lucrul se poate (!?) face. Două părți să fie mireni și numai a treia parte să fie clerici ca membrii, și *congresul bisericesc este fapt implinit*“.

Pasagele aceste din discursul deputatului rutean-tinăr caracterizăză nu se pôte mai bine situația în care a ajuns poporul român din Bucovina în urma alianței nefiresci încheiate cu Rutenii. Au ajuns Românii să jöce rolul „cenușotcei“ din poveste. Țăra cu trecut istoric românesc, biserica cu caracter istoric românesc depinde astăzi de la bunăvoința și „prevenirea“ Rutenilor. Dacă Rutenii vrău, atunci se pot implini postulatele vechi românesce, dacă însă nu, atunci degeaba ori-ce trudă său cum a țin deputatul „democrat“ Onciul: „La mănăstire“.

Frumöse „semne de pace!“

Resboiul ruso-japoneș.

Din mai multe părți și în variațiuni cari de cari mai senzaționale se vestesce, că drama de la *Port-Arthur* e în ajun a se încheia. Ba în Londra s'a răspândit, — ca de atâtea-ori — șvonul, că *Port-Arthur* ar fi capitulat. Scirile cele mai multe vin prin Londra din Tokio, au însă cusurul că nu derivă din isvor oficial.

Eită ce se anunță:

După o depeșă din Tokio, generalul Stössel ar fi cerut de la generalul Nogi un armistițiu de mai multe zile. Se țin, că Nogi ar fi refuzat cererea, telegrama însă nu spune că din ce cauză.

O altă depeșă din Tokio spune, că acolo se speră, că Stössel va capitula înainte de ce Japoneseii ar fi luat cetatea și orașul intern. Față cu șcirea această cercurile bine informate din Tokio cred, că Rușii vor desfășura rezistență până la fine și că Stössel nici că vră să audă despre încetarea ostilităților.

O șcire telegrafică sosită la Paris din Tokio spune, că guvernul japoneș a autorizat pe generalul Nogi, să *negocieze cu Stössel și să caute a se înțelegi cu el în toate direcțiunile asupra capitulării*.

Ce pôte fi adevărat în aceste șciri de senzație, nu se șcic, precum nu se șcic cu pozitivitate nici ceea-ce s'a petrecut

până acum. De la impresurarea cetății și până în ziua de adî, adecă de aprăpe 8 luni, pressa europeană n'a putut primi nici o șcire pozitivă despre starea în care se află asediații și asediatorii. Tot ce s'a publicat, au fost și sunt povești și legende despre grozavele jertfe în omeni, despre forturi eucerite și erăși recucerite, despre esplosii de mine suterane, sfredelirea de tunele, lupte sângeröse nocturne și câte și mai câte minunății ale tehnicei armelor moderne. De la beligeranți înșiși nu s'a comunicat nimic pozitiv și autentic asupra faselor asediului, guvernele din Tokio și Petersburg dör au șciut și șcic ce s'a petrecut și ce se petrece. Ele însă tac, căci le mai convine să tacă. Ca fapte pozitive s'a șciut și se șcic numai atât, că Nogi a impresurat cetatea, a provocat într'un rënd pe Stössel să capituleze, dăr acesta a respins cu indignațiune propunerea de capitulare. Se mai șcic apoi despre cele ce s'au întemplat pe mare în fața *Port-Arthurului*.

Se pare însă totuși, că după o rezistență atât de îndelungată și eroică, garnisona rusescă, slăbită și obosită la estrem, nu va mai pute să se opună mult timp atacurilor tot atât de eroice ale adversarului. Va capitula Stössel, ori nu? — este o întrebare rezervată încă viitorului mai apropiat său mai îndepărtat.

Pe câmpul de răsboi din *Manciuria* domnesce încă liniștea relativă de mai înainte. Fapt mai remarcabil este acela pe care-l comunică agenția telegrafică din Petersburg spunënd, că Japoneseii au început atacul pe malul stâng al fluviului Hun, eucerind trei sate. Rușii însă i-au scos din pozițiunile ocupate, restabilind din nou vechia linie de apărare.

Atâta tot.

SCIRILE DILEI.

— 30 Octomvrie v.

Sera de cunoștințe a „României June“. Marți în 1 Noemvrie n. s'a ținut în restaurantul din Viena „Zum Senator“ sera de cunoștință a societății academice „România Jună“. Afară de tinerimea universitară au mai luat parte și numeroși oșpeți, între cari d-l colonel Lupu, d-l Dr. Ciurcu cu familia, d-l Poliția cu d-șora, d-na Vasilescu cu d-șora A. Nastasi, d-l Vitencu cu d-na, Dr. S. Pușcariu, Dr. L. Popoviciu, inginer C. Popovici, Dr. N. Popovici, locotenenții Iancu, Popoviciu și Puiu, locot. auditor Pop. oficial Iliș, Dr. Antonovici, Dr. Slușanschi cu d-na, etc. Partea oficiösă a fost deschisă de d-l Mihai Popovici, care a espus însemnătatea societății academice „România Jună“, invitând tinerimea românescă, să sprijinescă cu totă căldură școpul frumos urmărit de societatea „România Jună“. În numele membrilor noi înscriși răspunde d-l I. Ișopescu. D-l Ciupercovici salută pe membri

FOIELTONUL „GAZ. TRANS.“

Iubirea de tată.

Povestire din țările Islamului, de Iosif Aubinger.

Intr'un tîrgușor din Mesopotamia, nu departe de ruinele Babylonului, trăia un biet croitor serao, dăr cinstit, până-ce ângerului morții i-a plăcut să-și întindă mâna după densusul. Taihbin, așa se numia croitorașul, era ascultător, se întinse jos și muri. El zăcea liniștit cu mâinile pe pept în mormântul său, privind necontent în întunerecul fără sfîrșit și așteptând ziua în care sunetul de trîmbițe va deschide mormintele.

Intr'o noapte un duh pribeag se aședă pe mormîntul lui Taihbin și dise:

„Salem aaleikum!“ Pace ție! Eri am trecut pe dinaintea casei tale. Firma ta este dată jos și Mersina ta s'a măritat cu casapul cel gras“.

Taihbin nu se emoționă și dise: „Și micul meu băiat?“

Croitorul își adora copilul pe vremea când umbra încă la lumina sörelui. În fiecare seră în lua călare pe genunchii us-

cățivi și îi doinea cu glasul său pițigăiat. Cum era atunci — Allah șcic de ce — totdeuna îi curgeau dece rînduri de lacrimi.

— Copilul tîu călăria pe genunchii casapului, care îi mângăia obrazii, er „copilul îi dicea „tată“.

Taihbin simția, par' că i-au vîrfit un hangiar prin inimă. De Mersina nu se șchisia el atâta, căci i-a amărit destul dilele vieții. Era o femeie, care n'avea altă grije, decât să se împoțoneze și dichisescă, dăr băiatul, n'ar fi oređut să-l uite așa curënd. Căt de mult l'a desmierdat! Era odată vreme de ploie și el a alergat desculț în tîrg după Hekim (doctor), fiind-că copilul tușia. Șese săptămâni l'au scuturat după aceea frigurile. Töte paralele prisositoare le-a pus la o parte, și i-a cumpărat mititelului un căftanaș, nisce pantofași și dulcețuri. Și acum să-l uite așa curënd!

„Asta nu-i frumos din partea băiatului“, dise el și ofta de tremura cămașa mortuară pe densusul. „Să nu fie fericit în totă viața lui!“

Duhul pribeag dise:

„De ce-l lași între omeni? Să fiu în locul tîu, de mult l'aș fi luat cu mine“.

„Adevărat, omeni sunt nerecunoscători“, răspunde croitorul, „ce n'am făcut eu pentru acest copil!“

Fața lui lividă se umplu de mânie și de odată se hotărî să iasă din mormînt și să-și aducă băiatul, pentru ca să nu mai pötă dice cătră casap „tată“ și să nu mai călărescă pe genunchii aceluia.

„Să hagî numai bine de sēmă la cântatul cocoșilor“, îl povățui duhul pribeag. „Cine se întörce după ce au cântat cocoșii, duhul aceluia nu mai află repaus în pămînt“.

Taihbin porni. Un căne, care hămăia lângă casa șeichului el Beled, primarul tîrgușorului, începî să urle gröznic și se repeđi la pulpa croitorului. Se șcic anume, că dobitocele au darul de a vedé stafiele. Lângă Taihbin locuia vechiul său dușman, dulgherul, care de câte ori se întilnia cu croitorul se hărjonea cu el strigându-i: „Mek! Mek!“ Croitorul se opri o clipă la casa lui. Dobitocele începură în grajd să răgescă duios și găinile sburătăciau speriose.

„Allahy feversin!“ Pentru Dumneđu, ce este asta?“ gemea dulgherul și fața

i-se strîmbă. Simția că în bătătură se petrece ceva neobicinuit.

Croitorul se duse mai departe și sosi la casa sa. Se cunoșcea că e proprietatea unui om cu stare. Când Taihbin a deschis portița, în găinărie se produse mare învălmășală, er bătărul căne se aruncă la fantomă.

„Și acesta m'a dat uitării“, își gândia Taihbin și îi dedü o lovitură. În acea clipă cănele se întinse mort la pămînt. O găină sburătăci pe dinaintea croitorului, atingënd cu o aripă mâna duhului, și la moment cadü fără suflare.

Taihbin se furișă în camera, unde șcicia că dörme fiul său. Luna lumina ca ziua și puti să-l vadă, cum durnia cu surisul pe buze. Croitorului i-se opri răsufirea. Ce copil frumos! Cu fața ca laptele și cu bucelele negre!

Dacă îl atinge, s'a sfîrșit! Se cutremura la acest gând și nu șcicia ce să facă.

Afară se stîrniră vîntösele și era rēcöre. Oghialul alunecă de pe băiat și piciorul gol al lui atîrna afară din crivat. Taihbin acoperi copilașul ferindu-se să nu atingă cu mâna lui rece corpul drăgălay

emeritați și onorari ai societății. În numele acestora mulțimesc d-l Dr. Sterie Ciurcu. D-l R. Pop închină pentru colonia română în frunte cu mult meritul colonel Lupu. Au mai vorbit d-l colonel Lupu, d-l M. Popovici pentru „Clubul român”, d-l Vitencu pentru „România Jună”, d-l Reus pentru studenții sârbi, accentuând interesele comune ale Românilor și Sârbilor din Ungaria, d-l Caricevic (sârb) invitând pe Români, națiunea cea mai număroasă din Ungaria, ca să conlucre împreună cu celelalte naționalități pentru obținerea drepturilor lor garantate prin lege etc. A urmat apoi partea neoficiasă, care a durat până târziu după miezul nopții. — Intre studenții veniți în anul acesta la Viena se află și tânărul *Belulovică*, primul român istrian, care urmează la Viena studiile academice, care surse marea bucurie a celor întruniți a desris în dialectul său situațiunea Românilor din Istria.

Un mare concurs de danțuri naționale. Duminică va fi la expoziția agrară un mare concurs de danțuri naționale, la care vor lua parte mai multe echipe sub conducerea d-lui prof. Moceanu. Un frumos premiu consistând dintr-un obiect de bronz se va acorda celui ce se va distinge. Tot în aceeași zi se vor organiza la expoziție și alte distracții și concursuri cu premii.

Sfințire de biserică. În frumoasa comună de vale Crișului, repede Borodul-mare, a avut loc în ziua de sf. Dumitru o serbare din cele mai edificatoare. În acea zi adevărat P. S. Sa Dr. Demetriu Radu episcopul Orăștiei mar, însoțit de o suită numeroasă din cler în frunte cu prelatul Dr. Augustin Lăuran, a sfințit noua biserică gr. cat. zidită cu ajutorul fondului religios ca. patron. În comună prin care a trecut P. S. Sa de la gara Vadului și până în Borod — după cum scrie „Familia” — a fost primit cu arori triumfale. La liturghia de 14 lemnă, pontificată de P. S. Sa asistat de 14 proști, episcopul cu cunoscuta sa oratorie a rostit o predică din cele mai frumoase. Fiind tot-odată și ziua onomastică a episcopului, respectușii i-au exprimat felicitările, ceruțoase. După liturghie P. S. Sa a primit o deputațiune a clerului bisericii surori gr. or. — Din acest incident la parohia locală E. Perenyi s'a dat un prând festiv, la care au luat parte 40 de invitați. După prând episcopul a plecat la Vad, de unde s'a întors la reședința sa cu trenul de 9¹/₂ ore seara.

Românii din Bosnia și Herțegovina. D-l Isidor Ieșan român, bucovinean domiciliat în Sereievo. cunoscut și Românilor brașoveni, va ține astăzi în Cernăuți o conferență despre „Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și prezent”.

O interpelare în afacerea școlilor catolice din România. D-l senator P. Grădășteanu a adresat presidentului senatului român d-lui P. S. Aureliano o scrisoare în care îi comunică, că după deschiderea sesiunii parlamentare dorește să adreseze ministrului de culte și instrucțiune o interpelare în afacerea școlilor catolice „Notre Dame de Sion” și cere, ca actele referitoare la această afacere să i-se pună la dispoziție.

Sciri mărunte. Pe insula Formosa a avut loc zilele aceste un teribil cutremur de pământ. Sunt 112 morți și 45 de răniți; 171 de case au fost dărâmate.

— Din cauza unei violente furtuni trenul de marfă care venea de la Eger spre Viena, a deraiat. Printr'o întâmplare fericită, nimeni n'a fost rănit.

— În întreaga Bosnia a cădut de trei zile o mare zăpadă, înaltă de 3 metri. Circulația e întreruptă.

Gâsele jidovilor din Pojun. Comunitatea israelită din Pojun, în fine-care an la 14 Noemvrie (S. Mărtin) oferă Majestății Sale la Viena nise gâse grase. Anul acesta doi delegați ai acestei comunități s'au prezentat gâsele trecute la Burg și au lăsat acolo 4 gâse împodobite cu panglici tricolore maghiare și cu flori. Alte 2 gâse le-au predat arhiducelui Francisc Ferdinand. Cei doi delegați s'au dus apoi la Budapesta, unde se vor prezenta în audiență la M. Sa, și îi vor raporta, că i-au dus gâsele tradiționale la Viena.

„E—s” luând notă de aceste, ce înfrunță spre jidovi, că de vreme ce Monarchul actualmente petrece la Budapesta, de ce n'au adus gâsele la Budapesta?

Lăutarii din Bucuresci sunt de câteva vreme în mare agitație. Numai de curând prefectura poliției le-a interzis lăutarilor de a mai cânta în stabilimentele publice după miezul nopții. Printr'asta li-s'a dat o mare lovitură, căci în casurile cele mai multe ei tocmai după miezul nopții auveau câștigul cel mai bun. Lăutarii au trimis la prefectul Saita o delegație, să ceară revocarea ordinului însă nu li-s'a făcut nici o promisiune. În urma acestui s'au adresat la primul ministru și în acest extrem deca nici aici nu vor pute reuși, se gândesc a face grevă.

Prima serată musicală de noutăți a muzei orașenești are loc mâine, Duminică în 13 l. c. n. în sala otelului Europa sub conducerea d-lui dirigent M. Krause cu următorul program: 1) Marșul lui Iupiter din opereta „Der Göttergatte” de Lehar; 2) ouvertura din „Millionenbraut” de Berte; 3) vals din opereta „Das Veilchenmädel” de Helmesberger; 4) „Az éj de Petőfi, Abrányi (orchestrată de M. Krause) 5) fantazie din opera „La Vivandiere” de Godard; 6) ouvertura din opera „Fata Răzeșului” de Caudella; 7) „Töff, töff” potpuri de Morena; 8) vals din opereta „Frühlingsluft”; 9) „Tartaren Reveille” de M. S. S. 10) „The Tunderer”, marș de Sousa. Inceputul la orele 8 seara. Intrarea 60 bani.

Sciri mărunte din România. O comandă de 25.000 puscă Mannlicher, făcută de ministerul de război fabrica Steyer de Austria este efectuată și comisiunea de ofițeri români, delegată de minister să supravegheze fabricarea acestor arme, procedeză acum la primirea lor.

— O mare prădare d-lui Ciresanu orașului Ploesci, proprietatea d-lui Ciresanu stă în flacără. Focul încă n'a putut fi stins.

— În vederea situațiunii mulțumitoare a recoltelor din casele districte, consiliul administrativ al casei centrale a băncilor

populare a dispus încetarea împărțirii de porumb țăranilor din aceste districte.

Concert militar. Duminică seara, cum am amintit deja, muzica militară a reg. 50 va da un concert sub conducerea noului său capelmaistru la „Gewerbeverein”. Amintim cu această ocaziune, că d. Schmidl s'a aprovisionat cu beuturi escelente, între care vin pentru apă numit „Zendrescher Wein”, care se bucură de mare trecere. La sfârșitul concertului va cânta taraful lui Costi Galușcă.

„Punctul cardinal al politicii de naționalitate română”.

Intr'uuul din numerele trecute am adus scirea, că la „Országos Magyar Szövetség” din Budapesta s'a deschis o serie de conferențe asupra politicii de naționalitate română. Prima conferență a ținut-o alaltăeri Edmund Sebestyén, vorbind despre „punctul cardinal al politicii de naționalitate română”.

Conferențiarul a început prin a arăta cauzele principale ale mișcării naționaliste române, găsindu-le în raporturile de viață, în izolarea societății maghiare față cu Români și în administrația rea. În urma raporturilor grele ale vieții și a izolării societății maghiare, inteligența română e silită a emigra, mai ales aceia, care s'au pregătit pentru cariera de stat.

Din anuarul gimnasiului român din Brașov — pe 1891 reiese — dice conferențiarul — că dintre tinerii care au trecut bacalaureatul de la 1866 încôce, 95 au emigrat în România și 50 dintre ei au fost aplicați acolo în funcțiuni de stat; acasă au rămas 40 dintre cari numai 13 au putut intra în funcțiuni de stat.

Ținta nusuințelor naționaliste române o găsește conferențiarul în transformarea Ungariei într'un stat federativ adecv în nimicirea mugurului din care în vitor s'ar putea desvolta statul național maghiar. Înființarea unui astfel de stat este singura garanție a existenței maghiarilor. Dece garanții și-ar pierde supremația, care de altfel și aștă pe base subrede, atunci ei și-ar pierde și ambițiunea și plăcerea de viață și ar urma „destrămarea imperiului maghiar și a Austriei”.

Punctele cardinale de care trebuie să se țină seama în judecarea nusuințelor publice române sunt după părerea conferențiarului, următoarele: politica Românilor față cu Maghiarii și Viena, relațiile lor cu România și nusuințele comune naționale cu Români din alte țări. De un secol și jumătate ochii Românilor sunt îndreptați spre Viena și conducătorii lor în oea mai mare parte fac ochi dulci Vienei, deși fără rezultat, ăr față de Maghiari sunt plini de ură și îi calomniază în străinătate, deși li-s'a dat tot ce li-s'a putut da.

Spune apoi, că Români n'au sentiment față de drepturile cetățenești și constituționalismul unguresc, se îngrozește de civilizație, ăr religia lor e mai mult o superstițiune.

E cunoscută apoi — continuă conferențiarul — atracțiunea ce o au Români din Ungaria față de România. Nusuința comună a tuturor Românilor este, că după

contopirea Ardealului totți se se alăture la țera mamă. De la Nistru până la Tisa și de la Carpați până la Pind: ătă planul de bătaie al Românilor.

Ca corolar spune: cestiunea naționalităților nu pôte fi rezolvată în mod izolat de alte cestiuni, cari stau în legătură cu ea. Supremația de rassă, în jurul căreia se învîrte întreaga cestiune, nu se face prin înfrământare, ci prin faptă. De gēba spunem noi naționalităților și lumii, că în Ungaria Maghiarul e domn și stăpânitor, căci nu ne cred, fiind-că nu vād a-cēsta”...

Conferențiarul departe de a lumina pe ai săi, li-a încurcat și mai rău mințile prin o espunere absolut falsă și cu tendință unilaterală șovinistă, prin intoleranța de rassă cu care a vorbit și prin izbirea în față a adevărului. Credem deci că nu e nevoie, să comentăm aserțiunile lui despre Români, căci cetitorii cu minte sănătoasă va sci să-și facă singur comentarele la această isbucnire pătimășă a șovinismului agresiv.

Literatură.

Analele Reuniunii învățătorilor români gr. or. de la școlele confesionale din diecesa Caransebeșului. Anul școlar 1904—1905. Numărul 1 (Iulie—Septembrie). Conține procesele verbale ale adunării generale a reuniunii ținută la Biserica-Albă la 29 și 30 August.

— „Legendă” seu carte de cetire pentru școlele poporale, de Vasile Petri. Partea I pentru al 3-lea și al 4-lea an de școlă. Edițiunea XIII revădută, emendată și aprobată de ministru. Sibiu. Editura autorului. Tipografia Drotleff.

ULTIME SCIRI.

Petersburg, 12 Noemvrie. Aici nu se scie nimic despre aceea, că Stössel ar fi cerut armistițiu și că ar vrē să capituleze.

Londra, 12 Noemvrie. Nu se confirmă scirea, că generalul Stössel ar fi cerut armistițiu. Rușii dispun încă de numeroșe linii de apărare, de cari Japonessii nici nu s'au putut apropia măcar din cauza marilor greutateți.

Diverse.

O lege originală. În Canada a fost repusă în vigoare o veche lege care prevede o pedepsă din cele mai curioșe pentru femeile cari vor fi dovedite că sunt rele de gură.

Iată dispozițiunile acestei legi:

„Va fi cufundată în fața publicului în apă femeia care se va dovedi că vîră ziză și liniștită, că provocă prin comentarii reuțăcioșe, certuri și bătăi, sau caută să ațîșe spiritele interpretând în sens greșit acțiunile și cuvintele unei persoane, corporații seu societăți”.

Nu degeaba America e recunoscută ca țara tuturor excentricităților! E posibil totuși că acest sistem original de hidroterapie să dea bune rezultate.

Dispar sgrăbunțele, parasitiți, pistrii, pete de ficat și ori-ce necurățenii din obraz, întrebunțând renumitul lapte de castraveți veritabil englezesc și nevătămător al lui C. Balassa, care împrumută feței un teint alb, tineresc. Efectul sigur după 2—3 întrebunțări. Să se observe, ca pe fie-care sticlă să fie pus numele Balassa. O sticlă 2 cor. Săpun de castraveți 1 cor. Pudra 1 cor. 20 bani. Se capătă la farmacia. Trimeteri cu posta face farmacia C. Balassa, Budapest Erzsébetfalva. A se ferii de imitații.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil Traian H. Pop

Mititelul dormia liniștit. După-ce potrive ogialul, privirea îi cădă pe scaunul de alături. Pe scaun se afla caftanul pe care el îl cususe. El zări numai decăt o sfășietură pe caftan. Uite, mă-sa nu-și îngrijesce copilul! Fără să stea mult pe gânduri, își căută acul și degetarul și se puse pe lucru. Voia să facă un lucru bun. Întorse caftanul, îl netedi și curăți și îl cârpi în sfârșit cu nise împunsături abia vizibile. În dulap găsi o pînțisără de alamă strălucitoare în formă de semilună, pe care i-o cusu la gulerăș. Cum se va bucura mititelul dimineță!

Când Taihbin se uită la geam, vādă cu spaimă, că se revarsă zorile. N'o să trecă mult și se va auzi cântatul cocoșilor. Mai aruncă o privire la băiețel și lacrimile îi curgeau șirioie. Este fiul său, care îi dimințea numele.

odată om vestit și atunci totă lumea va pomeni pe bătrânul croitor, care i-a fost tată. Se întorse și eși repede pe ferăstră.

Se va fi produs un zăngănit, căci copilul se trezi și începă să plângă speriat. Taihbin se opri în curte și se uită înapoi pe ferăstră. Copilul plângea cu sughiț, se ridică în pat și își acoperi fața cu mânușele. — „A simțit duhul”, gândia croitorul și îl coplesi o durere înțepătoare în inimă. „Sărmanul și frumusețelul meu băiat! Cum te-am speriat!”

Când Taihbin se apropia de cimiter, începură cocoșii să cânte. Croitorul fugă, cât îl țineau picioarele. În zadar! La poartă stetea un băhat voinic cu barba până în pământ. Era bătrânul păzitor al sufletelor. Se uită încruntat la Taihbin și dise cu voce pătundătoare:

„Sufletul tău rămâne afară și va pribegi în pustiu”.

Croitorul își plecă capul; seica că sentința acesta este inapelabilă. Sufletul lui va pribegi vecinic prin pustietatea nopții, urmărit de urletele diabolice ale hienelor și încunjurat de duhurile rele. Taihbin se tiră istovit în cimiter și se oncă: în mormintul său.

„Allah Iharkilik! Dumneșeu să te ardă! De ce n'ai băgat de seama la cântatul cocoșilor?” îi dise vecinul. „Ce ușurință! Să suferi tu acum mii de ani!”

Croitorul dădă din umeri.

„Am cârpi căntănașul băiețelului”, răspuse el, „și n'am băgat de seama cum trece timpul. Caftanul însă e ca nou. Ce bucurie va avē drăguțul, când se va scula dimineță!”

Oniță.

Szénásy, Hoffmann & Cie

MAGAZIN de MĂTĂSĂRIE

Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

— Mostre se trimitt la cerere franco. —

Recunoscut ca cel mai bun al nostru

MAGAZIN de MĂTĂSĂRII, CATIFEA, DANTELE și PANGLICĂ

a sosit un asortiment mare și complet de Novități a Sesonului și suntem la dispoziția On. Dame cu recunoscuta complezență. Deosebită atenție merită următoarele articule, și anume:

Catifele de spălat în toate colorile mtr. dela 75 cr. în s.

Mătăsuri-Liberty lucidate în colorii „ 78 ” „ ”

Stofe de mătase desinate în colorii „ 85 ” „ ”

Stofe de mătase cadriate în colorii mtr. dela 98 cr.

Louisine lucidate în toate colorile mtr. dela 95 cr. în sus

China stofe de mătase mtr. dela 1 fl. 50 cr. ”

Mare asortiment de Dantele și Rochii-Flitter.

